

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

Факультет філософської освіти і науки
Кафедра культурології

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Випуск 5

Культурна дипломатія: стратегія, моделі, напрями

Вінниця
ТОВ «Нілан-ЛТД»
2017

УДК 130.2(059)
ББК 411
К 90

Редакційна колегія:

Андрущенко Т.П. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри етики і естетики НПУ імені М.П. Драгоманова, заслужений працівник культури України.

Бондаренко В.Д. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри культурології факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова, заслужений діяч науки і техніки України.

Лютий Т.В. – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та релігієзнавства Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Меднікова Г.С. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Можейко М.О. – доктор філософських наук, професор, завідувача кафедрою методології гуманітарних наук Білоруського державного університету культури і мистецтв.

Мозгова Н.Г. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Немчинов І.Г. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Осташук І.Б. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Павлова О.Ю. – доктор філософських наук, професор кафедри етики, естетики і культурології філософського факультету Київського національного університету імені Т. Шевченка.

Чорноморець Ю.П. – доктор філософських наук, професор кафедри культурології факультету філософської освіти і науки НПУ імені М.П. Драгоманова.

Відповідальний секретар:

Русаків С.С. – кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології НПУ імені М.П. Драгоманова.

Барма О.А. – викладач кафедри менеджменту соціо-культурної діяльності Білоруського державного університету культури і мистецтв.

Kamil R. – magister zarządzania, doktorant Pedagogiki, Katolicki Uniwersytet Lubelski

К 90 **Культурологічний альманах: Випуск 5.** Культурна дипломатія: стратегія, моделі, напрями. – Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД, 2017. – 188 с.

ISBN 978-966-924-659-2

В альманасі висвітлено культурну дипломатію, яка створює єдиний культурно-гуманітарний простір, олюднює міжнародні відносини і дає можливість зрозуміти культуру як дієвий механізм інтелектуального діалогу між народами і державами.

У розвідках вчених тему розглянуто з культурологічного, історичного, економічного, політологічного ракурсів, які дають змогу осмислити роль культурної дипломатії в сучасному суспільстві.

© Автори статей, 2017

© Національний педагогічний

університет імені М.П. Драгоманова, 2017

© ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017

ISBN 978-966-924-659-2

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
M.P. DRAGOMANOV NATIONAL UNIVERSITY OF PEDAGOGY

Faculty of Philosophy Education and Science
Department of Cultural Studies

CULTUROLOGICAL ALMANAC

Issue 5

Cultural Diplomacy: Strategy, Models and Directions

2017

Editorial Board:

T.I. Andrushchenko, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Ethics and Esthetics Department of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy, Meritorious Worker of Culture of Ukraine

V.D. Bondarenko, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, correspondent member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Chair of the Department of Cultural Studies, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy, Meritorious Worker of Science and Engineering of Ukraine

T.V. Liutyi, Doctor of Sciences in Philosophy, Associate Professor at the Department of Philosophy and Religious Studies of the National University of Kyiv-Mohyla Academy

G.S. Mednikova, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Cultural Studies, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

M.O. Mozheiko, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Department of Methodology of Humanities of Belarusian State University of Culture and Arts

N.G. Mozgova, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor, Chair of the Philosophy Department, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

I.G. Nemchynov, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Philosophy Department, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

I.B. Ostashchuk, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Cultural Studies, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

O.Y. Pavlova, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Ethics, Esthetics and Cultural Studies, Faculty of Philosophy of Taras Shevchenko Kyiv National University

Y.P. Chornomorets, Doctor of Sciences in Philosophy, Professor at the Department of Cultural Studies, Faculty of Philosophy Education and Science of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

Responsible secretary:

S.S. Rusakov, PhD in Philosophy, Assistant Professor at the Department of Cultural Studies of M.P. Dragomanov National University of Pedagogy

O.A. Barma, lecturer at the Department of Management of Sociocultural Activities of Belarusian State University of Culture and Arts

Kamil R. – magister zarządzania, doktorant Pedagogiki, Katolicki Uniwersytet Lubelski

Culturological Almanac: Issue 5. Cultural Diplomacy: Strategy, Models and Directions – Vinnytsia: Nilan Ltd, 2017. – 188 p.

ISBN 978-966-924-659-2

The anthology covers the various aspects of cultural diplomacy, which in its turn creates a common cultural and humanitarian space, humanizes foreign relations and gives an opportunity to understand culture as an effective mechanism for intellectual dialogue between nations and states.

The scholars analyze the topic from the perspective of culturology, history, economic and political studies, which makes it possible to comprehend the role of cultural diplomacy in the modern society.

© Article authors, 2017

© M.P. Dragomanov National University of Pedagogy, 2017

ISBN 978-966-924-659-2

© Nilan Ltd, 2017

Таким чином, культурна дипломатія постає не лише як комунікативне явище, але й як інструмент для генералізації внутрішньонаціонального дискурсу про специфіку свого культурного профілю. Її діалогічне стратегування є багаторівневим процесом, щозачіпає різні соціальні прошарки, професійні й вікові групи.

Література:

1. Агора. Часопис Інституту Кеннана в Україні. – Вип. 16: «Зброя та культура як чинники зовнішньої політики України». - 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://kennankyiv.org/agora-выпуск-16/>
2. A new strategy to put culture at the heart of EU international relations. / European Commission - Press release from the 8-th of June 2016, Brussels. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2074_en.htm
3. Milton C. Cummings. Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey. Cultural Diplomacy Research Series, 2009. – P. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://blog.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf>
4. ЯньсяньЯнь. Государственная власть и изменения в культуре Китая / ЯньЯньсянь // Многоликая глобализация / Под ред. П. Бергера и С. Хантингтона; Пер. с англ. В. В. Сапова под ред. М. М. Лебедевой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 379 с.
5. ТамоцуАоки. Некоторые аспекты глобализации в современной Японии / АокиТамоцу // Многоликая глобализация / Под ред. П. Бергера и С. Хантингтона; Пер. с англ. В. В. Сапова под ред. М. М. Лебедевой. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 379 с.

КНИГОВИДАННЯ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Осмоловська Олена Анатоліївна

*к. іст. наук, доцент кафедри видавничої справи
Київського університету імені Бориса Грінченка
o.osmolovska@kubg.edu.ua*

У сучасних умовах, коли загальна тенденція захисту прав людини, свободи пересування та інформаційного наповнення досягає нових висот та формує нові тренди, внутрішні й зовнішні стратегії, сфера культурної дипломатії особливо потребує практичних механізмів довготривалої дії. Наша країна ще проходить етап становлення культурної дипломатії. Та вже на цьому етапі підтримка літературних проєктів і книговидання визначається одним з ключових факторів, які істотно впливають на ефективність діяльності інституцій культурної дипломатії[1, с. 9-10].

«Книга була і є фундаментом освіти, науки, духовності і культури» [2, с. 6]. І сьогодні видавничча сфера є не лише чітким віддзеркаленням рівня соціокультурного розвитку країни, а й трендсеттером, який продукує нові суспільні меседжі. Дослідники акцентують увагу на тому, що в

Україні «перспективою діяльності інститутів культурної дипломатії стане продукування нових суспільних меседжів»[1, с. 8]. Так само як колись розвиток друкарства надав можливість великій кількості людей отримати доступ до знань і тим самим долучитися до культури, так і сучасні інноваційні видавничі тренди здатні формувати культурну політику держави.

Зараз вже ні в кого не викликає сумніву той факт, що критично недостатнє проникнення й розповсюдження українського друкованого слова по всіх регіонах України стало одним з провідних чинників розвитку та загострення сепаратистських рухів на Сході та Півдні України. Книговидання є одним зі стовпів національної безпеки, та дієвим засобом реалізації культурної дипломатії. Саме з цим пов'язана тенденція волонтерських книжкових проєктів кількох останніх років, які Україна живе у стані АТО. Чисельні авторські та видавничі книжкові ініціативи привернули увагу до української книги у тих регіонах, де така увага традиційно була критично низькою. Однак занепокоєння викликає той факт, що подібні проєкти, які є безумовно необхідними в якості «швидкої допомоги», на етапі одужання можуть зіграти негативну роль.

Такі поодинокі книжкові акції можна характеризувати як «видавничий реанімаційний пакет». Але щоб регіони України почали дихати українською книгою самостійно, необхідно від'єднати їх від «штучного насичення книгою» та запровадити довготривалі видавничі та просвітницькі механізми взаємодії з виваженою стратегією та обов'язковою державною підтримкою.

Попри існуючу на разі недосконалість сфери української культурної дипломатії, як на інституційному, так і на законодавчому рівнях, є низка можливостей, які вже сьогодні доводять свою ефективність. Саме поєднання виваженого менеджерського підходу, використання інноваційних технологій, залучення молоді як рушійної сили проєкту та актуальності концепції дозволяє говорити про успішність заходів внутрішньої культурної дипломатії.

Розглянемо два приклади довготривалих видавничих проєктів з високим ступенем культурного та комунікаційного потенціалу як пропозиції заходів внутрішньої культурної дипломатії.

1. Розвиток видавничого напрямку інклюзивної літератури.

В умовах, коли на порядку денному світових видавців активно постають такі питання як доступність, безбар'єрність, інклюзія, розвиток видавничого напрямку інклюзивної літератури в Україні надзвичайно актуальним та інноваційним. Особлива актуальність цього напрямку постає в умовах впровадження в Україні інклюзивної освіти. На міжнародному рівні інклюзивні видавничі принципи закріплені низкою міжнародних актів. Зокрема, 27 червня 2013 року був прийнятий Марракешський договір про полегшення доступу сліпих і осіб з порушеннями зору чи іншими обмеженими здібностями сприймати друковану інформацію до опублікованих творів, а у 2014 році був створений Консорціум доступних книг/ Accessible Books Consortium (ABC)[3].

Український видавничий ринок не залишається осторонь інклюзивної тематики. У 2016 році Всеукраїнський просвітницький проект «Інклюзивна література» фактично поклав початок формування системного видавничого напрямку інклюзивної літератури. Організаторами проекту («Видавничий центр «12» та БО «Право на щастя») було запропоновано та вперше введено у використання в Україні термін «інклюзивна література». Протягом реалізації проекту була зібрана та систематизована інформація щодо української художньої літератури про дітей з інвалідністю та особливостями розвитку, доведена ефективність використання подібної інформації у проведенні просвітницької роботи.

Інклюзивна література (inclusiveliterature) – це література, орієнтована на формування позитивного сприйняття інвалідності та особистої різноманітності.

Інклюзивна література об'єднує такі напрямки: література, яка розповідає про осіб з інвалідністю, формуючи у читачів позитивне сприйняття стану таких людей; література, яка спрямована на сприйняття особистої різноманітності (гендерні, національні, культурні та ін. аспекти); література для дітей з особливими освітніми потребами (книжки шрифтом Брайля, з використанням піктограм, тактильні, книжки-картинки та ін.) [4].

Аналіз світових видавничих проектів інклюзивного напрямку (американський книжковий проект «WeNeedDiverseBooks», британські «InclusiveMinds» та «OutsideInWorld», каталоги видатних книжок для дітей та юнацтва з інвалідністю IBBY та інші) та посилення споживчого попиту всередині країни засвідчили необхідність створення сучасного двомовного ресурсу, який би міг об'єднати, систематизувати та представити українську інклюзивну книгу за кордоном. Так була створена інтернет-платформа української інклюзивної літератури inclusivebooks.org.

В умовах культурної розшарованості українських регіонів зосередження на питаннях інклюзії надає додаткових важелів для залучення більшої кількості громадян України до активного культурного та соціального життя. А використання сучасних комунікаційних та видавничих технологій дозволяє представити видавничий напрям інклюзивної літератури як повноцінний засіб реалізації української культурної дипломатії.

1. Для сучасної молоді вже не існує кордонів ані ментально, ані фізично. Віртуалізація власного простору з одного боку ускладнює залучення молоді до реальних культурних проектів, але водночас дозволяє використовувати новітні технології для посилення культурної комунікації.

Студентів-видавців Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка було ознайомлено з проектом «Весвітня книжкова столиця»(ВКС), що здійснюється під егідою ЮНЕСКО. 2 листопада 2001 на Генеральній конференції ЮНЕСКО була прийнята Резолюція 31с / 29 про створення ВКС. Визначає переможців Комітет, до якого входять представники ЮНЕСКО, Міжнародної асоціації видавців, Міжнародної федерації книгопродавців і Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій

та установ. Починаючи з 2004 року, переможці проекту визначаються за допомогою громадського голосування. Повноваження міста-переможця тривають зі Всесвітнього дня книги і авторського права (23 квітня) і до 22 квітня наступного року. Проект є іміджевим і не обумовлює грошової винагороди для переможця[5].

Знайомство студентів із зазначеним проектом та проведення мотиваційних заходів дозволило підготувати студентську культурну ініціативу «Київ – Всесвітня книжкова столиця 2020» та розробити практичні пропозиції щодо її реалізації. Метою цього проекту було – студентське включення у практичну культурну діяльність, подолання індивідуальності та зневірення завдяки творчому компоненту та чіткому окресленню шляхів можливої реалізації проекту. Зміна парадигми мислення учасників з думки «Це неможливо! Де ми, а де ЮНЕСКО!» на практичну складову пошуків творчої реалізації промоції рідного міста дозволило зняти певні обмеження з кордонів власних можливостей учасників. Співпраця з Українською асоціацією видавців та книготорговців показала дієві способи міжнародної комунікації у видавничій сфері. Студенти поставили перед собою завдання розробити іміджевий проект по просуванню міста Київ на участь у проекті ЮНЕСКО «Всесвітня книжкова столиця» у 2020 році, який має стимулювати українське культурне середовище до спільних дій. Для цього була проведена аналітична робота та підготовлені: презентація проекту, студентська фото виставка та промоційне відео проекту. Використання різних художніх засобів та підходів дозволяє використовувати цей проект для різної цільової аудиторії та на міжнародному рівні. У ході підготовки проекту студенти розробили власні практичні пропозиції щодо розвитку книжкової інфраструктури міста, визначити маркери потенційної привабливості книжкового Києва для міжнародного середовища та запропонували активно використовувати студентство як рушійну силу культурного проекту. Подальша реалізація цього проекту можлива в Україні на національному рівні у форматі «Книжкова столиця України» з щорічним визначенням міста-переможця, який буде протягом року центром книжкового життя країни.

Обидва приклади свідчать про актуальність використання видавничого напрямку України у реалізації культурної дипломатії та про необхідність залучення студентської молоді до реалізації культурних проектів й використання інноваційних засобів та підходів.

Список літератури:

1. Розумна О., Черненко Т. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: аналіз доп. / О. П. Розумна, Т. В. Черненко. – К.: НІСД, 2016. – 53 с.
2. Афонін О. Українська книга в контексті світового книговидання / Афонін О., Сенченко М. – К.: Кн. палата України, 2009. – 277 с.
3. World intellectual property organization. [Електронний ресурс]. <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/index.html>.
4. Інклюзивна література. Інтернет-ресурс української інклюзивної літератури. [Електронний ресурс]. inclusivebooks.org.
5. UNESCO World Book Capital. [Електронний ресурс]. <https://en.unesco.org/world-book-capital-city>.